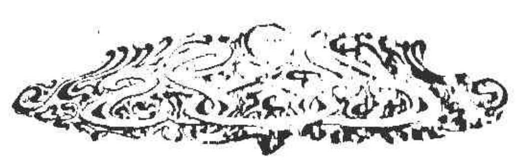
కాలము [illegible] జాలు
[illegible]

౧. [illegible]
[illegible]

౨. [illegible]

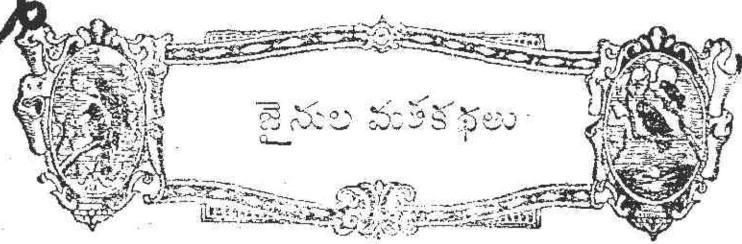
౩. [illegible]

౪. [illegible]

7/26

1926

[illegible] గారు

[illegible]

సు[illegible] అంతులో [illegible] చూస్తూ [illegible] ఉన్నాడు. [illegible]

[illegible]

[illegible]

"[illegible] మహాశ్రీ [illegible] సంజయుని [illegible] [illegible]

[illegible] ప్రపంచమునుండి [illegible] ఇప్పుడు [illegible] పోయింది. [illegible] బ్రతికినా [illegible] [illegible] నేను ఎప్పుడూ నా ధర్మమైన అనుభవాలను పొంది, [illegible] ముక్తిని కాంక్షిస్తున్నాను; "[illegible]" [illegible] అని అన్నారు. [illegible] ముక్తి అవుతారు. పెద్దలు చెప్పలేదా!—

శ్లో. [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]—అని

[illegible] ముక్తి [illegible] [illegible]

కాబట్టి నేను ముక్తిని కాంక్షిస్తున్నాను. [illegible] రాజ్యాన్ని [illegible] [illegible] పట్టాభిషేకం చేస్తాను.— అని.

[illegible] ధర్మశ్రీ [illegible] [illegible] ధర్మశ్రీకి ఏమి చెయ్యడానికి తోచలేదు. [illegible] [illegible] సంజయుని [illegible] ధర్మశ్రీ అక్కడ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] చెప్పలేదా మరి!—

శ్లో. ప్రబోధో [illegible]
ప్రమాణ [illegible]

[illegible]
[illegible] ప్రాయము;
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
—ఆచార్య [illegible]

[[illegible] విజ్ఞానము; [illegible] అనుభవించి [illegible] [illegible] వెల్లి [illegible] [illegible] సాయము చేయుదురు. అది [illegible] అట్టి [illegible] పెద్దలకు— కంఠమాయుటచే సంసారపు [illegible] అని భావం.]

[illegible] విమానం [illegible] [illegible] [illegible] సంజయుని [illegible] [illegible] అనుకున్నాడు. [illegible] [illegible] [illegible]—

శ్లో. [illegible]
పరవశమనియు [illegible];

[illegible] బ్రహ్మహత్యా [illegible]

[[illegible] తాత్పర్యము.]

అని [illegible] పెట్టుకొన్నాడు. [illegible] విద్యుద్దంష్ట్రుని [illegible] [illegible] అయినా [illegible] లేదు. అప్పుడు మళ్లీ:—

శ్లో. [illegible]
[illegible]?

[[illegible] పిల్లలు [illegible] తాత్పర్యము.]

[illegible] విద్యుద్దంష్ట్రుని [illegible] చేశాడు. [illegible] విమానంలో [illegible] [illegible] [illegible] సంగం అని పేరు.) [illegible] "[illegible]! [illegible] చూస్తూ [illegible] ఉండి— [illegible]

స్త్రీలను పట్టి చంపి మ్రింగుతాను. నా నగరంలో ఇన్నాళ్ళనుంచి ఇతన్ని ఇక్కడికి తెచ్చి వదలేశాను. మీరు ఇక క్షేమంగా ఉంటారా? ఇక మీ ప్రాణాలు దక్కవు. కాబట్టి వెంటనే ఇతన్ని చంపివేయండి-" అని గట్టిగా చెప్పి వెళ్లాడు. అసలే ఆద్వీపవాసులు చాలా మూర్ఖులు. ఆందులో- ఇట్లాంటివిషయం కూడా కల్గిందాయె- ఇక చెప్పే దేముంది?- అంతట వాళ్లంతా కట్టలు కర్రలు తీసికొని ఒక్కుమ్మడిగా-ఆయనపైని బడి చంపేశారు. దుష్టసాంగత్యమే అట్లాంటిది!- కాబట్టే;

శ్లో॥ స్నిగ్ధైరపి వ్రజత మా సహసంగ మేభిః
క్షుద్రైః కదాచిదపి పశ్యత సర్షపాణామ్
స్నేహోఽపి సంగతికృతః ఖలతాశ్రితానాం
లోకస్య పాతయతి నిశ్చిత మశ్రుధారాం॥

[ఎంత స్నేహితులుగా వున్నా [స్నేహితులు =మిత్రులు: స్నేహం- (అనగా తైలం-) కలది;] క్షుద్రులతో ఎప్పుడూ స్నేహం చెయ్యరాదు. ఆవగింజ- ఆవాలు ఉన్నవి. ఇవి స్నేహం కలవైనా సంగత్వాశ్రితలుగనుక- [రోటిని ఆశ్రయించి రసము తీయబడినవిన్నీ, దుర్జనసాంగత్యం కలవాళ్లున్నూ కాబట్టి] తమను కలిసిన లోకులకు కన్నీళ్లు కారజేయుచున్నవి. అనగా దుఃఖాల పాలు చేయును అని యర్థము.]

అన్నారు పెద్దలు. తర్వాత ఈసంగతి క్రమంగా ధరణేంద్రుడికి (దేవత్వంతో వున్న జయంతునికి) తెలిసింది. ధరణేంద్రుడు వెంటనే కోపంతో సింహావతీ సంగమం దగ్గరికివచ్చి అచ్చటి ప్రజల్నందర్నీ నాగపాశంతో బంధించి చంపడానికి పూనుకొన్నాడు. వాళ్లందరూ అతని కాళ్లమీద బడి జరిగిన సంగతి యావత్తూ అతనితో చెప్పి- మహాప్రభూ! క్షుద్రులం. మా క్షేమం పరాయిల క్షేమం తెలిసికోజాలని బుద్ధిహీనులం. అయినా ఇదంతా ఆ దురాత్ముడు విద్యుద్దంష్ట్రుడు చేసిన ఘోరం. కాబట్టి శిక్ష అతనికి చెయ్యవలెనని- ప్రార్థించారు. సరేనని ధరణేంద్రుడు వాణ్ణి పట్టుకొని నాగపాశంతో బంధించి సముద్రంలో త్రోసి- చంపేస్తానని బయలుదేరాడు. ఇంతలో దివాకరుడనే మహాముని వచ్చి అన్నాడు:— నాయనా! ధరణేంద్రా! బుద్ధిమంతుడివిన్నీ శక్తిమంతుడివిన్నీ కదా నీవు. ఈ సముద్రదత్తుణ్ణి చంపబూనుకొన్నావేం? ఇప్పటికి నాల్గుజన్మాల నుంచీ కూడా-వీడు వచ్చినవాడితో తుల్యమే! వచ్చిన వాణ్ణి మళ్లా చంపవద్దు—ఎవ్వా!- నీవంటి దివ్యునికి ఇది తగినపని ఎంతమాత్రమూ కాదు. ఇంతవాడైనా నీ పనికి- ప్రాణహానికి, తగినట్లుగా దర్శిస్తే సాగుంటుంది- అని. ధరణేంద్రునికి కోపం పోయింది. కాని నాల్గుజన్మాల శత్రుత్వ మెట్లా? అని సందేహం కలిగింది. వెంటనే ధరణేంద్రుడు మునికాళ్లపైబడి వేడుకొన్నాడు—"ప్రభూ! వీడికీ మాకూ నాల్గుజన్మాల నుంచీ విరోధ మన్నారే!- అది ఎట్టిదో చెప్పవలెను.-" అని ముని చెప్పడం ఆరంభించాడు.

'నాయనా! చెబుతా విను.- § పూర్వం సింహపురంలో సింహసేను డనే రాజుండేవాడు. ఆయనకు రామదత్త యనే భార్యయున్నూ శ్రీభూతిఅనే పురోహితుడూ ఉండేవాళ్లు. ఒకమారు పద్మఖండపురవాసియైన సముద్రదత్తుడు వాణిజ్యమునకు పోతూ శ్రీభూతి దగ్గఱ తన రత్నాలను దాచిపెట్టుకొన్నాడు. కొన్నాళ్లయినతర్వాత మళ్లీ వచ్చి రత్నాలడిగితే శ్రీభూతి తనకు తెలియదన్నాడు. పిమ్మట రామదత్తాదేవి యుక్తిగా రత్నాలు వెలుపెట్టించింది. సింహసేనుడు శ్రీభూతిమీద నుండిపడి ఆరత్నాలను లాగుకొని సముద్రదత్తుడికి ఇప్పించడమేకాకుండా, ధర్మాధికారులయెదుట సభనీరి- ఆసభలో- నానావిధాలా అవమానం చేసి, జెట్టీలచే 30 దెబ్బలు కొట్టించమన్నట్లు శిక్ష విధించాడు. శ్రీభూతి దెబ్బలుతినలేకపోగా- మూడుపళ్లెల గోమయం తినిపించాడు. శ్రీభూతి 'చావుతప్పి' కన్ను లొట్టబోయి ఎల్లాగో అప్పటికి నిబ్బరించుకొన్నా తర్వాత ఆదినాలులో చచ్చాడు. మరణకాలంలో సముద్రదత్తుడిమీది శత్రుత్వం మనస్సులోనే పెట్టుకొని చచ్చినాడు. పిమ్మట సముద్రదత్తుడు ధర్మాచార్యులయొద్ద జైనదీక్ష తీసికొని కొన్నాళ్లకు మరణించి ఆ సింహసేనుడికే కొడుకుగా పుట్టినాడు. శ్రీభూతి మరణకాలంలో శత్రుత్వం తలపోస్తూ ప్రాణాలు విడిచిపెట్టినందున ఆ

§ ఈకథ వెనుకటిసంచికలో ప్రకటితమైనది కావున దానిని చిత్తగింపగోరెదను. [సం. ఆ.]

సింహచంద్రుడై (ఇతనే సింహసేనుడి కొడుకు) - కోశాగారంలో త్రాచుపామై పుట్టినాడు. కాని అతనికి జాతిస్మరణం పోలేదు; కాబట్టి ఒకనాడు సింహసేనుడు కోశాగారంలో తిరుగుతుండగా శ్రీభూతి సర్పము కాటువేయగా చచ్చినాడు. ఇది మొదటిజన్మంలో ఏర్పడ్డ విరోధం సుమా!'

ఇంక రెండోజన్మంలో వచ్చిన విరోధం చెబుతాను—విను. శ్రీభూతినే కరచి బడి చచ్చినతర్వాత సింహసేనుడు వింధ్యారణ్యంలో సల్లకీదుర్గంలో ఏనుగుగా పుట్టినాడు. ఇంద్రకేతువను మునివల్ల చాలా చింతించి సింహచంద్రుడు కోపంతో ఆసర్వగంధమంత్రం ప్రకారం సర్పయాగం చేసి ఉన్నసర్పాల నన్నీ తెప్పించి కాల్పించినాడు. అందులో శ్రీభూతిసర్పం కూడా చచ్చింది. కాని అంత్యకాలాన వైరంవదలిపెట్టకుండా చచ్చి-ఏదుర్గంలో సింహసేనుడు ఏనుగై పుట్టాడో- అదేదుర్గంలో- శ్రీభూతిసర్పంకూడా కర్కుట ఆకారంతో పుట్టింది. అయినా శత్రుభావన మాసిపోలేదు. తర్వాత ఒకనాడు రామదత్తాదేవి- గతాన్ని తలపోసికొని- విరక్తురాలై కనశ్రీ ఆనే ఆర్యికయొద్ద జైనదీక్షను గ్రహించి తపోపవాసాదులలో కాలక్షేపం చెయ్యడం ఆరంభించింది. సింహచంద్రుడుకూడా విరక్తి పొంది రాజ్యాన్ని అంత తనతమ్ముడికి పూర్ణచంద్రుడికి ఇచ్చివేసి, తాను సుగుప్తమునియొద్ద దీక్షను గ్రహించి మునియైనాడు. క్రమంగా సింహచంద్రుడు చతుర్థజ్ఞానాధికారియైనాడు. రామదత్త అతనియొద్దకుపోయి "నాయనా! నేను చేసికొన్న పుణ్యంవల్ల మీలాంటి పుత్రరత్నాలు గల్గి- నన్ను తరింపజేశారు. కాని నీ తమ్ముడు పూర్ణచంద్రుడు ఎప్పుడు ఇట్లాంటి శుభము పొందుతాడో గదా!" అన్నది. అప్పుడు సింహచంద్రుడన్నాడు:—"అమ్మా!—ఒక రహస్యం ఉన్నది. దాన్ని నేను ఇన్నిదినాలనుండీ చెప్పలేదు. ఇప్పుడు ప్రసక్తి వచ్చింది గనుక చెబుతున్నాను. సంసారంలో జీవుల సంచరణాలు చాలా చిత్రంగా వుంటవి. సింహసేన మహారాజుగారు అవిధంగా పాము కరచినందుచేత మరణించారుగదా. తర్వాత ఏమైందంటే, ఆయన సల్లకీవనంలో ఏనుగుగా పుట్టాడు. ఒకనాడు ఆ ఏనుగు స్నానానికిపోతూన్న నన్ను చూచి చంపాలెనని పరుగెత్తుకొని వచ్చింది. నేను ఆ కాలంలో అవధిజ్ఞానం తెలిసికొన్నాను. తర్వాత నేనన్నాను:— నాయనా! నీవు ఏనుగవు కావయ్యా; సింహసేన మహారాజువు; నాకు తండ్రివి. నేను నీకొడుకును. సింహచంద్రుణ్ణి కదా!—అనేసరికల్లా ఆయేనుగకు జాతిస్మరణం కలిగింది. దానితో వివేకం కల్గింది. కాని వాగింద్రియం స్వాధీనంలేనిజంతువుకాబట్టి- ఏమిన్నీ చెప్పలేకపోయింది. ధారాధారగా కన్నీళ్లు విడిచింది. నిజమే సుమీ—మనుష్యుల్లో దయనీయాః ఖలు పశ్వాదిత్య జాతాః—[ఏమీతెలియనివారికైనా సరే పాపం నోరులేని జంతువులు జాలి చూపవలసినవేకదా] అని పెద్దలు చెప్పారు. నావలెనే నేనుకూడా ఒకక్షణం- ఆ వైక్లబ్యాన్ని ఆపుకోలేక అట్టే నిలబడ్డాను.

తర్వాత నేనే క్షేమంగా నంటే: ఆయేనుగను దగ్గరికి తీసికొని చెవిలో జినధర్మశ్రవణం చేశాను. సమ్యక్త్వస్వరూపాన్నీ - అణువ్రత విధానాన్నీ - ఉపదేశించాను. ఉండడానికి చతుష్పాదజన్మలో వున్నా-జాతిస్మరణం గలిగింది కాబట్టి- ఆయేనుగకూడా-నా ఉపదేశానుసారంగా ఆనాటినుండీ జినవ్రతాలను అనుసరిస్తూ ఆహారము నీళ్లు మొదలైనవాటిలో నియమం అవలంబిస్తూ ఉన్నది.

ఇట్లావుండగా ఇంకోనాడు నదీతీరంలో నీళ్లను తాగడానికిపోయి- దైవవశమున- బురదలో దిగబడ్డది. ఎన్నోప్రయత్నాలు చేసినా ఆబురదలోనుండి తప్పించుకొని రాలేకపోయింది. చివఱకదే తనకు అంత్యదశగా నిర్ధారణచేసికొని, సమస్తపాపాలనూ పోగొట్టే శక్తిగల పంచనమస్కారమంత్రాన్ని జపిస్తూ ప్రాయోపవేశం చేసింది. దీనిస్థితి ఇట్లావుండగా శ్రీభూతి చరసర్పం ఏమైందంటే- తనపాపాలవల్ల తాను మరణించి- నాలుగో నరకంలో బడి, ఏ బురదమడుగులో సింహసేనమహారాజు ఏనుగశరీరంతో ప్రాయోపవేశం చేశాడో-అదేమడుగులో-కర్కుటకనాగమై పుట్టిఉండడం చేత- కాళ్ళక్రిందికేకి దాన్ని ఎముకలుకొఱికి భక్షించింది. బురదకు పైభాగంలో వున్న కళేబరాన్ని పోయటా డొకడు తీసికొనిపోయి ఎముకలు వీరి.

మానవప్నంలోనే కాపురముంటుందని ఆ బ్రాహ్మణునికి అమ్మి వేసాను. అతను ఆనందాలు పరిపాలిస్తూంచి మంచివు కోట్లు కొంటోవడవుటలూ చేయించు, మన పూర్ణ చంద్రునికి అమ్మినాను. ... ముగ్గ్వా లను కూడా మనవారికి తాకు పూర్ణచంద్రుడు చాలా ఉత్తమమైన సనిసంతోషం పడుతున్నాడు. ఇంత లోపల మన తమ్ముడు పొందుచున్న ఆ సంతోషసుఖము దుంపము లవిరియే. నీకోసము కొలకొన్న ముత్యాలహారాలు అవే. కాబట్టి అమ్మా! జంతువుల సంసారగతు లిలావుంటే, మన ప్రయత్నాలు ఎందుకు కొరకు అక్కరలేదు! ఇంత మా త్రమైనా తెలిసికోలేని మన పూర్ణచంద్రుడు ఎట్లా మునియై సభాలు పొందుతాడో!" అని.

రామదత్తు ఈ వృత్తాంతాన్నంతా విని గోలు గోలుమంటూ పూర్ణచంద్రుని దగ్గరికెళ్లి జరిగినదంతా చెప్పింది. తర్వాత ఆగానకూడా సింహచంద్రుని దగ్గ రకు వచ్చి-అజ్ఞానాన్ని-ప్రకటం చేస్తూ-విలపించడం ఆరం భించాడు. పూర్ణచంద్రుడు వారికి నక్కవిధాల ఓదా ర్చాడు. కాని లాభం లేకపోయింది. అప్పుడిన్నాడుగదా:

శ్లో. ధురిపరార్ధస్మరం తత్త్వం దుష్కృతిత్యంప బుద్ధయః,
కార్యవహాస్తి రూపేషు జ్ఞాత్వా నశ్యంతి కేవల.
జంతు ముద్ధరతే ధర్మః పతితం జన్మసంకటే,
అన్యథాన కృతో భ్రాంత్యా లోకాన్నశ్యంతి సంతతమ్.

[తమ కర్తవ్యమును-తాము ఆచరింపవలసిన ధర్మ తత్త్వము విస్పష్టంగా గోచరిస్తూన్నా మందమతులు, బా ల్యంతులు ఏమరు స్వరూపము తెలియక నశించేట్లు నశి స్తారు. కాబట్టి నిర్మలబుద్ధితో మనుజుల తోడ్పా టుతో ధర్మస్వరూప పరిజ్ఞానాన్ని పొంది వర్తించడం మంచిది. నీవు ధర్మమును ఆచరించవలసిన కాలంలో మోహాన్ని పొందుతున్నావు. ఇది తగదు. శోక మోహాల నుండి తరింపజేసేది ధర్మమే. ధర్మమే జన్మమునెత్తించు. అనేక సంకటాలనుండి ప్రాణికోటిని ఉద్ధరింపగలదు. దాన్ని వదలి భ్రాంతికి గురియై లోకులు నశిస్తూ వున్నారు. ఎంత చిత్రం!—అని భావం.]

ఈ మాటలతో కర్తవ్యం కొంచెంగా పూర్ణచం ద్రునికి గోచరించింది. అయినా మోహావేశుడు కాబట్టి వెంటనే ఆ వంతలను పుస్తాపులలో ప్రాపించి పనా నానులకు ... జరిగాడు. ...—అన్నా రు గదా పెద్దలు! "... సర్వంతి మోహినః! మోహాఖ్యాలు చేయని అట్టి ... కదలించు నిచ్చునా?—అని. ఆ నాగవంశులు పూర్ణచంద్రుడు జైనదీక్షను గ్రహించి క్రమంగా జీవత్వాన్ని పొందినాడు. రామదత్త కూడా వస్త్ర త్యాగాన్ని పొందింది. ఇది రెండో జన్మ లో ప్రస్తావించిన విరోధం సుమా!

మరి మూడో జన్మంలోని విరోధం చెబుతాను విను:—ఈ జంబూద్వీపంలోనే గరుడాచలానికి దగ్గ రగా సూర్యపురం-అని పట్టణం వుంది. దాన్ని పాలించే రాజు పేరు సుందరార్యుడు. ఆయన భార్య పేరును బట్టేకాంతా, ... పూర్వపుణ్యాల బట్టి కూడా యశో ధరే. ఆమె గర్భంలో సింహసేనుడి గజకళేబరంలో నున్న ఆరాత్మ ప్రవేశించింది. తర్వాత కొన్నాళ్లకు గర్భమై నగబిడ్డవాడు కల్గా రశ్మివేగుడని పేరు పెట్టారు.

రశ్మివేగుడు పంచి తెలైనవాడు; ధర్మపరుడు; పక్కని జ్ఞానసంపద ఆర్జించాడు. సుందరార్యుడు బుద్ధి మంతుడైన కొడుకుకు రాజ్యం నప్పజెప్పి అడవులకు వెళ్లిపోయినాడు. ... ఈ కాలంలో ధర్మ తత్పరులైన బుద్ధిమంతులు అటువంటిగాని సంభవించరు. కాబట్టి అన్నారు పెద్దలు కూడాను. వారు చెప్పిం దేమంటే:—

శ్లో. నష్టం రత్నమివాంబుధౌ, నిధిరివ
ప్రక్షిప్త దృష్టే ర్యథా
యోగో యోగాదికాయాశ్చ గతియోః
పూర్వాపరౌ వారిధీ;
సంసారేఽత్ర తథా నరత్వ మస్య
ద్దుః ప్రద దుర్లభం
లబ్ధే తత్ర న జన్మ నిర్మలకులం
శ్రద్ధా చ ధర్మే మతిః.

[అనగా ఈ ప్రపంచంలో అగాధమైన సముద్రంలో జారిపడిపోయిన రత్నం దొరకడం ఎంత దుర్లభమో, అంధుడికి నిక్షేపం దొరకడం ఎంత అసంభవమో, ఒకటి తూర్పు సముద్రానికీ, రెండోది పడమటి సముద్రానికీ

కొట్టుకొని పాయిన యోగమున్నా కలిసినపుడున్నా ... ... వున్నా, సర్వాయిన్నా దుర్లభమైనది. ఈ ప్రపంచంలో కూడా నిర్మలమైన కులంలో పుట్టడమున్నా, అందులో కూడా యుక్తమైన ... కలిగివున్నా ఈవలమున్నా అందమైన ఫలాలు. అని భావం.]

తర్వాత రశ్మివేగుడు ప్రజారంజకంగా పరిపా లన చేస్తూ, ఒకనాడు సిద్ధకూటంలో వుండే చారణులను సకి-వందనానికై పోయి, అక్కడ హరిచంద్రుడనే ముని వుండగా ఆయనవద్ద జైనదీక్షను పుచ్చుకొన్నాడు. ఆ పిమ్మట కొన్నాళ్లకు ఏదో కార్యాంతరాన్ని అడవు లకు పోయి అక్కడ ... గుహలో ప్రతి కాయోత్స ర్గం ఆరంభించాడు. ఇంతలో శ్రీ భూతిసర్పం నాలు గో నరకానికి పోయి అక్కడ పాపఫలం అనుభవించి కర్మశేషం వల్ల కొండచిలువై పుట్టి, ఆ గుహలో పడి వున్నది. రశ్మివేగుణ్ణి చూడడం తోటే మీదపడి మ్రింగివేసింది. రశ్మివేగుడు కాపిష్ఠకల్పంలో దేవత్వం పొంది మరికొన్నాళ్లకు ఆ పదవినుంచి చ్యుతిని పొంది చక్రపురం రాజైన చక్రాయుధునికి చిత్రమాలాదేవి గర్భాన వజ్రాయుధుడనే కొడుకుగా పుట్టాడు. అజగర్పం కూడా కాలవశాన మరణించి ప్రియంగుపర్వతంలో భిల్లుడుగా పుట్టాడు. ఇది మూడో జన్మలో వచ్చిన విరోధము.

ఇక నాలుగో జన్మ చెబుతున్నాను. వజ్రాయు ధుడు ఒకనాడు పైనచెప్పిన ప్రియంగు పర్వతంలో కాయోత్సర్గం చేస్తూవుండగా ఆభిల్లుడు నారసంతో కొట్టి చంపినాడు. వజ్రాయుధుని సర్వార్థసిద్ధి పదవి పొంది కొన్నాళ్లు పుణ్యఫలం అనుభవించి అక్క డ తీరసంలోనే సంజయంతమునిగా పుట్టాడు. ఇదు కటి ... లో చెప్పిన పూర్ణచంద్రుడివి నీవు. ఆ భిల్లుడున్నా కాలక్రమేణా మహా నరకాలన్నీ పొంది ఇరావతీ తీరంలో వున్న గోశృంగతాపసునికి కొడుకుగా పుట్టి, పంచాగ్ని సాధనమనే విద్యను సాధించి, విద్యుద్దంష్ట్రు డనే పేరు జన్మలో ఇట్లా అవిర్భవించాడు. కాబట్టి ఇది నాలుగు జన్మాలపర్యంతం. ఇక ఈ జన్మంతో ... ... కష్టులకు తెలిసాయి. కాబట్టి ... ... మిత్రోత్తములు క్షమాయుధులు కాకుంటే ... సాధు యోగులు కావచ్చునా?—అని.

... ఈ హితబోధను ... సంజ యంతుడు సర్వవిధములైన పరీషహాలను సాని, అఘా తి కర్మలు నశించి మోక్షం పొందాడు. ... తన వృత్తాంతం చెప్పుతుండగా విన్న విద్యుద్దంష్ట్రునికి పశ్చాత్తాపం కలిగింది. అంతట అతను పశ్చాత్తప్తుడై ఆయన కాళ్లమీదబడి వేడికొని జైనదీక్షను పొంది దుర్లభమైన తపస్సుచేసి ముక్తుడైనాడు. కాబట్టి లోకు లు శ్రీ భూతి అధోగతినిన్నీ, సింహసేనుడి ఊర్ధ్వ గతినిన్నీ మననంచేసి, ధర్మశ్రద్ధతో-సత్పాత్రదానాదికము చేసి తరింపవలయునని పెద్దలు చెప్పుచుందురు. ఏమంటే ఉత్కృష్టమయిన తపోవిధానానికి గల ఫలము అమేయ మైంది కదా! కాబట్టే పెద్దలన్నారు:—

శ్లో. అత్యుత్కృష్ట తపో లబ్ధ్వా
భుక్త్వా లక్ష్మీం చ శాశ్వతీమ్,
సంజయంతర్షి మాహాత్మ్య
లోకః క్షేమంకరం శుభమ్.

శ్లో. కిం బాహ్యేషు ఫలేషు వస్తుషు మనః
కృత్వా వికల్పాన్ బహూన్
రాగద్వేషమయాన్ ముధైవ కురుషే
దుఃఖాయ కర్మాశుభమ్;
ఆనందామృతసాగరే యది వస
స్యాసాద్య శుద్ధాత్మని,
స్ఫీతం ... ... ముపగతం
త్వం యాసిరే నిశ్చితమ్.

ఇది జైనుల మత కథలలో ౬ వది సంజయంత మునియొక్క సత్తపోద్యోతినియను కథ.

పూవు: తుమ్మెద

శ్రీ [illegible] చిట్టి వెంకట సుబ్రహ్మణ్యము గారు (సాహిత్య సమాజము)

తుమ్మెద

విరళ విన్యస్త సౌందర్యరస మహించి
యుదయ సమయంబున వికసించి యుంటివి
సాంధ్యరాగోదయంబైన సరికి నిట్లు ప్రియ!
వాడిపోయెను శోభ సర్వంబు నకట!

తళుకు: గాంచి సకలము నస్తమయమందె
మధుర సంవాసనావళి మాసిపోయె
జాలిగొలుపు నీవు మనినష్టమును [illegible]
చేఁ గనోంఘశోకంబు సేయుచుంటి.

పూవు

ఏల కన్నీరు నింపెదవేల నీవు
విచ్ఛిన్నంబైన నాహాస వృత్తమునకు
నష్టసారభంబునఁ గల నష్టమేమి
పత్రభంగింబునను గల భంగమేమి?

వెనుక నున్నట్టి సౌందర్య విస్తృతమెల్ల
ప్రియుఁడ! నీ సౌఖ్యమునకు నర్పించినాను
స్వార్థమేలేని నాకింక పరమవిహిత
మృత్యుసుఖమరణంబు గాకేమిగలదు?

తుమ్మెద

అందరనేము నాదుఃఖమయ హృదయంబు
వ్యర్థముగఁ దెలియంగ నాయాసపడను
హైనవత్తింబులైన సౌందర్యకళలు
శాశ్వతంబులు కావేల విశ్వమందు?

ఇంత తీవ్రంపు టాకాంక్షమేల కోర్కె
నాశనంబులతో నట్టి యానందములకు;
విరతిలేని వినష్టి లతా స్వీకరగతిని
జీవనంబిట్లు కాటికిఁ జేరనేల?

పూవు

ఏమి! ఆనంద మతి శీఘ్రగామియొక్కొ!
కాదు సూనస్థా! పరమ సౌఖ్యంబుతోడ
బ్రదికియున్న నిముసమేని నాకిగంటి
నిపుడు కనుదృష్టినతి ననుభవించుచున్న.

ఎల్లకాలంబునే వికసించి యుంటి
నేని నాహాసగర్వంబు మృతికి వీగ
దేని నీవు నన్నిట్లు ప్రేమించి యుందు
వోక్కొ విడిచి యుందువోకొ నిక్కమార్యగాద్దు.

తుమ్మెద

అటులె కానిమ్ము విసిగిలి యట్లపోని
"మట్టి మట్టిలోఁ గలిసె"నన్మాట స్మృతికి
నెక్కెను మఱింత ప్రేమాస్పదంబ వగుదు
నీవు నాప్రేమపూరిత హృదయమునకు.

దినము విశ్రాంతి లేనట్టి తేటినేను
కంటఁ దడిపెట్టుచుండ ఝంకారనాద
వినుతి యొనరించుచుండు నిన్నను దినంబు
నాశిముత్యాలతో స్మృతి యలరు నపుడు.

(స్వర్ణకుమారీదేవి.)

ఆత్మసమర్పణం

(వంగదేశకథల ననుసరించి)

శ్రీ [illegible] గోపాలకృష్ణమూర్తి గారు

నేను ప్రవేశపరీక్ష ఫస్టుగా ప్యాసై కాలేజీలో ప్రవేశించినప్పుడు, ఎన్నటికూడా నాతండ్రిగారు ఒక కాలేజీలో నీవు ఉపాధ్యాయునిగా గవర్నమెంటు ఉంటావని అనుకోలేదు. చిన్నతనం నుంచీ నేను [illegible] మాతాత అంటూ ఉండేవారు. మా అమ్మ ఎప్పుడూ ఒక బంగారు నగైనా పెట్టుకోలేదు. ఆమెను లేవు చూడాను. కాని తనకు నన్నే కోడలు మాత్రం రత్నాభరణాలు పెట్టుకుంటుందని ఆమె ఆశ పడేది. నేను పెద్దవాడినయితే, చదువులో ప్రవేశించినప్పుడు ఉద్యోగస్థుడనయితే సంపాదిస్తాను. అందుచేత అప్పటి జడ్జిపనైనా అవుతుందని అనుకునేవారు. నేను చేయవలసిన జడ్జీపని యిప్పుడు ఎవరుచేస్తున్నారో అని నాకు ఆశ్చర్యం వేస్తుంది! మా అమ్మ మాత్రం ఏనాడూ తన కుమారుని అదృష్టం యీలా మారుతుందని సంశయం లేకపోయేది.

మాయిల్లు చాలా పురాతనమైనది. ఇంటి నాను కాని ఒకపొరుగువుకూడా ఉండేది. ఇదే మాయున్న ఆస్తి అంటాను. పైగా కొంతమంది బంధువులు, కీడవారు, ఎప్పుడూ విడువకుండా మా యింట్లో ఉండేవారు. మా యింట్లో ఉండి మా తింటేతింటూ ఉండేవారు, వారు నాయనప్పుడూ ముక్కుగానే పరిగణించేవారు. మా తండ్రి గారు కష్టపడి ఏలాగో కొంతసొమ్ము సంపాదించేవారు. మాతల్లిగారు రంజకంతో కష్టపడి కుటుంబానికేమీ లోటు జరక్కుండా చేసేవారు. మిగిలిన వారంతా తింటూ కూర్చుంటూ కాలక్షేపంతో సంతుష్టి చెందేవారు.

నేను పట్నంలో చదువుకోడానికి వెళ్ళినంత వాణ్ణి నేను. మా అమ్మమాత్రం నన్ను చదివించి తీరాలని పట్టుపట్టింది. పాపం నేను జడ్జీపని చేస్తానని ఆమె ఆశ. ఆ ఆశలు ఆమెకింకా నమ్మకంగా [illegible] నా కిక్కిరించి. కిటికీలో చదువుకోడం బయలుదేరాను. ఈసరికి మెల్లంగా వక్కీలో పనిలో ఆమెకు యింకా నేను గలుగునని అప్పుడు ఆశపడ్డాను. కాని యిప్పుడు ఆ ఆశలు అప్పుడే అక్కడికే పోయినాయి.

నేను పట్నంలో ఒకసందులో ఉన్న రెండంతస్తుల మేడలో ఉండేవాణ్ణి. నా సహపాఠకులు కొంత మంది చాలా డబ్బుగలవాళ్లు. వారు పలువిధాల సుఖాలన్నీ అనుభవించేవారు. కాని నావంటి దరిద్రునికి ఏం సంతోషం ఉంటుంది? నాతోటి సహపాఠకుల చేష్టలు చూస్తుంటే [illegible] వైరాగ్యసంబంధమైన కొన్ని ఆలోచనలు. పట్నవాసపు సుఖాలు మరిచిన విద్యార్థుల నాటి ప్రాణాలు, యిక్కడ మారిపోవటానికి చెప్పే కాలం పట్టదు. కాని ఎప్పుడూ ఆచిన్నగదిలో పుస్తకం చేతపట్టుకొని కూర్చుంటే నాకు ప్రాణాంతకం మరీ పోవటం సులభసాధ్యమైన విషయం కాదు. మాయింటి సంగతి, అక్కడి దుర్భరబాధలు, మాయమ్మ కళ్ళనీళ్లు చెప్పేది. నేను నాలుగేళ్ళు పట్నంలో గడిపినా ప్రాణాంతకపు అనుభవం మాత్రం కలిగించలేదు.

ఇట్లా కొన్ని సంవత్సరాలు గడిచినాయి. చదువు పూర్తైంది. పరీక్ష లైపోయినవి. నా చిన్న సంచీ చేత బట్టుకొని స్టేషనుకు బయలుదేరాను. రైలుబండిలో ఎక్కాను. నా అమ్మవస్తువులు నన్నింటివరకు తీసుకు వచ్చాయి. నావద్ద ఒక్క పైసా అయినా మిగల్లేదు. నేను ప్యాసైతే ఉద్యోగం ఉన్నత్యగంలో ప్రవేశించి యావజ్జీవం పెన్షనుగా బతకాలనుకొన్నాను. నేను బండిలో ఉన్నంతసేపూ పరీక్షలో ఎన్నిమార్కులు లొస్తాయోనని లెక్కపెట్టుకుంటూ కూర్చున్నాను. బాగా ప్యాసైతే తిరిగి ఉద్యోగనం సంపాదించవచ్చునని అనుకున్నా.

[illegible] మాయింటికి [illegible] [illegible] యింటి[illegible] [illegible] పుట్టినవి. [illegible] మా అమ్మ, [illegible] [illegible] [illegible]; నా [illegible] నా తండ్రి [illegible] [illegible] పోయినాయి.

నేను [illegible] అంతా బయటికి వచ్చారు. [illegible] ప్రేమాస్పదమైన నవ్వు [illegible] సంతోషమునకు మేరయే లేదు. [illegible] చాలా [illegible] [illegible] నా [illegible] [illegible] సంతోషమైన [illegible] మాయింట్లో సంతోషం [illegible] నికి ఆశ్చర్యపడ్డారు [illegible] నా [illegible] [illegible] ఆమె తండ్రి చాలా [illegible] కాని ఆ [illegible] లేదని [illegible] కష్టం [illegible] యిష్టపడింది. నేను [illegible] ఆమె [illegible] [illegible] పోయింది. మాటలన్నీ [illegible] [illegible] యచేయవలెనన్ను మాత్రం మిగిలింది.

[illegible] యింటివారిని [illegible] తండ్రిగారికి [illegible] [illegible] [illegible] చాలాభాగం వ్యవహారంమీద యిరో గ్రామాల్లో ఉండే వారు. మా అమ్మను [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ఆయన [illegible] [illegible] కష్టం [illegible] [illegible] ఆయన ప్రకృతిలో సంబంధించిన [illegible] [illegible] వారు కాబట్టి నేను [illegible] [illegible] [illegible] అందు చేత యీవిషయం లో మా అమ్మగారికి [illegible] తప్పకుండా ఆయనకు కోపం వస్తుందని అంతా అనుకున్నారు.

[illegible] యింటికి [illegible] ఇంకా కొన్ని [illegible] [illegible] [illegible] అనుకున్నాం. మా అమ్మ పూర్వకాలపు మనిషైనా, మా నాటిన వివాహాచారములయందు కొంచెం గౌరవం లేకపోలేదు. ఒక మంచిరోజు చూచి నేను, మా [illegible], యిద్దరు ముగ్గురు స్నేహితులతో కలిసి ఆ గ్రామానికి వెళ్లాము.

కన్యతండ్రి చాలా [illegible] ముందుగానే మాకు తెలుసును. వారి యింట్లో ప్రవేశించగానే యీసంగతి [illegible] నేను [illegible] ఒక [illegible] మాత్రం ఉన్నవి. [illegible] పరిచారు. ఇంటియజమాని చాలా [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] తండ్రి [illegible] [illegible] యింకా [illegible] నా [illegible] [illegible] [illegible] కొన్ని [illegible] మా ముందు పెట్టారు. నాస్నేహితులు తింటూ [illegible] [illegible] నాకు మాత్రం ఆమెను ఎప్పుడు చూస్తామా అని తొందరగా

[illegible] వివాహానికి [illegible] [illegible] అభ్యంతరం [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] వినపడింది. [illegible] [illegible] [illegible] ప్రకాశించింది. [illegible] ఆమె [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ఆమె [illegible] [illegible] ఆమె [illegible] [illegible] [illegible] ఆమె కన్నులలో దివ్యతేజస్సు [illegible] ఉన్నట్టు కనిపించింది. సంధ్యారాగమే [illegible] యీ రూపంగా [illegible] భ్రమించాను.

[illegible]

నా స్నేహితులొకరు "నీపేరేమమ్మా" [illegible] ఆ కన్య [illegible] "సుశీల" [illegible] మధురమైనపేరు! ఆ పేరు వినగానే [illegible] ఆమె [illegible] [illegible]

కన్యను లోపలికి తీసికొని వెళ్లిపోయారు. [illegible] [illegible] విని తండ్రి చాలా సంతోషించారు. నేను తిరిగి యింటికి చేరినంతకాలము నా హృదయము [illegible] ఉంది.

కన్య నాకు నచ్చిందని విని మా అమ్మ చాలా సంతోషించింది. ఇంట్లో పిల్లలంతా మాగదుని చుట్టూ

చేరి [illegible] చూసి [illegible] కనిపిస్తున్నారు. ఆమె నేత్రముల [illegible], [illegible], [illegible] పల్లని [illegible], [illegible] వర్తించినట్టు నా జన్మలో నేను చెప్పలేకపోయే వాస్తే. స్వచ్ఛమైన ఆమెయొక్క [illegible] కొంచెమాత్రం [illegible] కట్టి వస్తే ఉంది.

[illegible]. ఇంట్లో [illegible] పెండ్లి పనులు [illegible] జరుగుతున్నాయి. [illegible] ప్రయత్నించే నా నేను [illegible] సంభాషణ [illegible], ఆ సంవత్సరము [illegible] లేదు. [illegible] నా సంస్కృత భాగ్యం కలుగుతుందా అని మనస్సు ఉవ్విళ్లూరుతూ ఉండేది. [illegible] నాపరిస్థితి ఏమౌతుందో అనే చింతకూడా నాకు లేకపోయింది.

అకస్మాత్తుగా మా [illegible] తండ్రిగారు యింటికి వచ్చారు. పెండ్లిసంగతి [illegible] మా అమ్మ ఆయనతోవిని [illegible]. కన్య [illegible], [illegible] విని [illegible] వర్తించింది. కాని యిచ్చి ఆయన మనస్సుకు పట్టలేదు. ఆయనకు ముందు చెప్పినసంగతి కావాలి. పిల్ల ఎట్లుంటేనేం పనే అవసరంలేదు. ఈ సంబంధం నాకు నచ్చలేదని ఆయన చెప్పేశారు. ఇంట్లో గందరగోళం బయలుదేరింది. మా అమ్మ చివరకు ఆడ [illegible] సహజమైన ప్రతిక్రియ అవలంబించింది. ఆమె ఏడ్పు చూచి నా తండ్రిగారి మనస్సు కొంచెం కరిగినా సంబంధానికి మాత్రం యింకా యిష్టపడలేదు.

ఆ సమయానికి మా [illegible] తండ్రిగారి తోబుట్టువు రామచంద్రయ్యగారు వచ్చారు. ఈ సంగతంతా ఆయన విని ఏమీ చిక్కులేకుండా తాను అందరిని వరి చేరుస్తానని అభయం యిచ్చారు. మా తండ్రిగారితో ఏమి చెప్పారోకాని మా అమ్మదగ్గరకు వచ్చి "అమ్మాయీ, అన్నయ్య నట్టి కోపకారి [illegible]. సంగతి సందర్భాలు ఆలోచించడు. అన్నిటికీ నేనున్నాను. ప్రయత్నాలు సాగించండి" అన్నారు.

చివరకు ముహూర్తంరోజు వచ్చింది. బంధువులు స్నేహితులు అంతా వివాహానికి బయలుదేరడానికి సిద్ధంగా ఉన్నారు. ఇంత అందకత్తె అని చెప్పుకుంటూ [illegible] అని అందరికి [illegible] గానే ఉంది. [illegible] కాదు [illegible] అని మనస్సులో నాకు కొంచెం అతిశయం [illegible] కలిగింది.

పెండ్లివారి [illegible] మా [illegible] ఎంతో [illegible] లేదు. [illegible] బయలుదేరి ఆగ్రహం [illegible] సాయంకాలం యింకా కొంచెం [illegible]. [illegible] మా [illegible] తండ్రిగారు, [illegible], ఏదో [illegible] [illegible] ఉన్నారు. నేను శ్రద్ధగా వింటే [illegible] అన్నీ తెలుసునుగాని, [illegible] నా మనస్సు పోలేదు.

పెండ్లికుమార్తె యింటివద్ద ఆర్భాటం ఏమీ కనబడలేదు. వారివైపు బంధువులుకూడా కొద్దిమంది వచ్చారు. గృహానికి అలంకారాలుకూడా తక్కువే. చిన్న పందిరి వేసి చాందినీ కట్టారు. [illegible] పట్టుక [illegible] వున్నారు. కాని పెండ్లి [illegible] మాత్రం చాలా ఎక్కువగా ఉంది. మా తండ్రిగారు, పినతండ్రి ఎంతో తీవ్రంగా [illegible] న్నారు. పెండ్లికుమార్తె తండ్రి చేతులుకట్టుకొని [illegible] తిరుగుతున్నారు.

నన్ను [illegible] ఆడవాళ్ల దగ్గరకు తీసుకు వెళ్లారు. అక్కడ [illegible] ఉత్సాహంగా ఉంది. అదృశ్యం [illegible] నాకెంతో నచ్చింది.

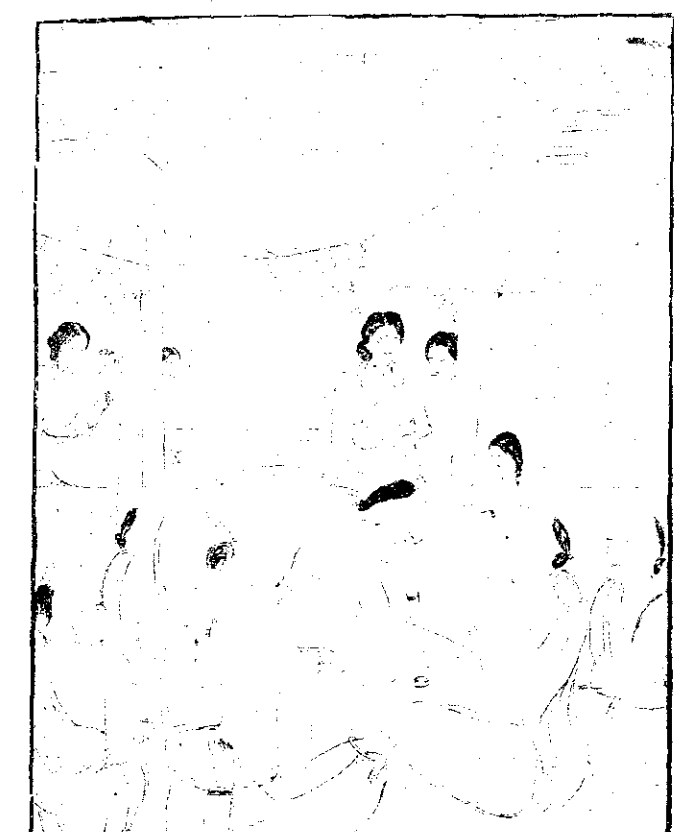
[illegible] పెండ్లికూతుర్ని పందిట్లోకి తీసుకుని వచ్చారు. [illegible] యథావిధిగా యిష్టం [illegible] నా భార్య [illegible], నే [illegible] ఆ కన్యను మాచారో అప్పుడే ఆమె నాసొమ్మయి పోయిందని మనస్సులో అనుకున్నా. మా తండ్రి పినతండ్రి చాలా సేపు ఆమెను [illegible] చూశారు. రామచంద్రయ్యగారు "పిల్లనగలు తక్కువున్నాయి. అవి తీసికొచ్చి మాముందు పెట్టండి." అని ఒక్కకేక వేశారు. సుశీల తండ్రి దిగాలుబడిపోయారు.

"నేను పెట్టగలిగినవేవో మా అమ్మాయి వంటిమీదనే ఉన్నాయండి" అని తడబడుతూ అన్నారు.

మా పినతండ్రి కోపపు తెమ్మెరగా

"సరేలెండి, పరిహాసంకూడా [illegible] మామగారూ. మనం వియ్యంకులం అవుతున్నాము కాబట్టి ఎప్పుడయినా [illegible] చేసుకోవచ్చును. ముందుగా [illegible] అన్నారు.

పెండ్లికుమార్తె తండ్రి చేతులు జోడించుకొని [illegible] [illegible] బంగారమైనా పిల్లవంటిమీద [illegible] తీసుకోవద్దు మంచివాళ్లు! పెండ్లి [illegible]. [illegible] చెప్పండి. [illegible] [illegible] వస్తువులూ [illegible] లేదు. [illegible] అని [illegible] [illegible] పెట్టారు.

ఆకన్య తండ్రి మా తండ్రిగారిచేతులు రెండూ పట్టుకొని "అయ్యా, నన్ను రక్షించాలి బీదబ్రాహ్మణ్ణి. నాశనమైపోతాను. ఈ మాత్రం చాలని మొదటి లో ఒప్పుకున్నాను. కరుణించాలి" అని కంటనీరు పెట్టుకున్నారు.

మా తండ్రిగారేమీ మాట్లాడలేదు. మా పినతండ్రి మాత్రం;

"ఎవరు చెప్పారయ్యా, మా కానంగతేమీ తెలియదు. కట్నం లేకుండా పిల్లకు నగలు, యింకా లాంఛనాలు జరుపకుండా ఉంటారా అని అనుకొన్నాంగాని మా అబ్బాయికీమాత్రం సంబంధం దొరక్కపోతుందనా" అంటూ లేచారు.

ఇంతలో పెండ్లికుమార్తె తరఫువారెవరో;

"పిల్లంతా వద్ద మూర్ఖులాడున్నారే; అంతా సిద్ధమై చివరకువచ్చేసరికి వట్టి మొదటికి వచ్చి బ్రాహ్మణ్ణి

"అయ్యా, [illegible] రక్షించండి. ఇంతకన్నా ఎక్కువపెట్టలేను" అని ప్రార్థించారు. మా పినతండ్రి ముఖంలో ఆకాశనక్షత్ర మాయమైపోయింది.

"మామంచికోసం చేస్తున్నానయ్యా ఒకమ్మిక [illegible] యిష్టనక్కరలేకుండా యిటువంటివణ్ణి [illegible] నాశనం చెయ్యడానికి ఆలోచిస్తున్నారు" అని కేక వేశారు.

దాంతో పెద్దఅల్లరి బయలుదేరింది. "ఏమిటే, [illegible] మనుష్యుల్ని మోసంచేసి [illegible] తిట్టుకుంటూ ప్రారంభించారు. పెద్దమనిషైన వాడెవడూ ఒక్కనిమి

[illegible] చాయించలేదు. ఎవరు తెరమరుగవేశాడో. అప్పటినుంచి [illegible] అప్పుడప్పుడు [illegible] కటికి తెరవేయబడినట్లు [illegible] కనిపించింది. తిరిగి ఒక్కసారి ఆమె [illegible] అని [illegible] పెట్టించుకోలేదు. [illegible] ఆమె [illegible] దీర్ఘ [illegible] గా యుంది.

[illegible] ఏం ప్రయోజనం [illegible] యిప్పుడు మహారాణి. నేను [illegible] ఉపాధ్యాయుణ్ణి.

కాలం గడచిపోతూ ఉంది. మాధవుని పెండ్లికి మంచిసంబంధం ఏదైనా దొరకుతుందా అని మాఅమ్మ చూస్తూ ఉంది. మాధవుడు యమ్. ఏ. ప్యాసయ్యాడు. అనేకసంబంధాలు వస్తున్నాయి. ఈసారి రామచంద్రయ్యగారి ప్రమేయం లేకుండానే జరుగుతుందని నాకు ధైర్యమేకాబట్టి నేనేమీ అభ్యంతరం పెట్టలేదు. చాలామంది కన్యలనుచూచి [illegible]. మాఅమ్మకునచ్చిన వాళ్లు మాతమ్మునికి నచ్చక, తమ్మునికి నచ్చినవాళ్లు మాఅమ్మకు నచ్చక యిల్లాగ [illegible] జరుగుతూ ఉన్నాయి. మాయింటిప్రక్కనూడా ఒకకన్య ఉంది. తండ్రి [illegible] వాడు, పిల్ల ఎక్కువ అందకత్తె కాదు. సాధారణంగా ఉంటుంది. కన్యాశుల్కం లేకపోయినా చేసుకోవడానికి మాఅమ్మ యిష్టపడలేదు.

వైశాఖమాసం. ఎండలు ఎక్కువగా కాస్తున్నాయి. సెలవుకి మాపాఠశాల మూసినా ఉదయం సాయంకాలం కొందరువిద్యార్థులకు పాఠాలు చెప్పడానికి వెళ్లవలసి ఉంటూ ఉంది. ఆరోజున నాకు విసుగ్గా ఉంది. [illegible], పాఠాలకు వెళ్లడం [illegible]. ఆరాత్రి మాయింటి ప్రక్కనున్న కన్యకు వివాహం జరుగుతుంది. పెండ్లికి యిల్లు [illegible] తండ్రి అప్పుతీసుకువచ్చాడు. ఇంటికి మామిడితోరణాలుకట్టి అలంకారాలు చేస్తున్నారు. నా [illegible] నన్నాయివేశం [illegible]. నా చిన్న తమ్ముడు చెల్లెలు అప్పుడే [illegible] కూర్చున్నారు. నన్ను, మాధవునికూడా పిలిచారు. సాయంకాలం పెండ్లిసమయానికి వెళ్లవచ్చుననుకున్నాను. నేను సందులోనుంచి వస్తూ ఉండగా మాయింటిముందు మేడవాకిట నున్నుం తీసి [illegible] ఒకదాసీననిపి [illegible] గారి పిల్లను [illegible]

పట్టుకొని పెండ్లివారింటికి [illegible] వస్తూ ఉంది. పెండ్లివారిల్లు చిన్నదికాబట్టి పెద్దలు [illegible] ఆసనాలు వేసుకున్నారు.

నేను పాఠాలు చెప్పుకొని తిన్నగా పెండ్లి వారింటికి వెళ్లాను. అక్కడికి వెళ్లింతర్వాత [illegible] [illegible] అనిపించింది. [illegible] పెండ్లి [illegible] సాయంత్రము. [illegible] పెండ్లికుమార్తె పరిశుభ్రమైన ఏర్పాటు, అన్నీ యథాప్రకారమే. నేను [illegible] [illegible]. పెండ్లికొడుకు [illegible] పెట్టుకొని ఒక్కసారి అందరికి [illegible]. [illegible] ఒక్కసారిగా [illegible] [illegible] పెండ్లి [illegible] ముందుకు పడిపోయింది. [illegible] పెండ్లి చేయవలసినవారు [illegible] అని [illegible].

ఒక్కనిమిషం, 'నాని నేను చేసుకుందునా' అని అనిపించింది. నేనుచేసినపాపం కొంతతీరిపోతుందనుకున్నాను. కాని [illegible]. [illegible] ఏమిసౌఖ్యముకు [illegible]? కాని పెండ్లివారి గోలవింటూఉంటే నాహృదయం పగిలిపోతూ ఉంది.

అంతలో ఒకయువకుడు ముందుకువచ్చి పెండ్లికుమార్తె తండ్రితో "అయ్యా, మీరేమీ [illegible] [illegible]. మీకిష్టమైతే నేను మీకుమార్తెను వివాహం చేసుకోవడానికి సిద్ధంగా ఉన్నాను" అన్నాడు.

ఈవాక్యం అమృతయోగంలా నామనస్సు [illegible] పరిచింది. ఏదో దివ్యప్రభావంలాగు నిమిషంలో అంతా మారిపోయింది. ఒక్కసారి నామాధవుని కౌగిలించుకోవాలని బుద్ధిపుట్టింది. 'తమ్ముడా నీతోసము నే పడిన కష్టమంతా సార్థకంచేశావు. నానేరముయొక్క బరువు మనస్సులోనుండి తగ్గించివేశావు' అనుకొన్నాను. పెండ్లికాగానే మాధవుడు మాఅమ్మగారికి తానే యీసంగతి ముందుగా తెలియజేయాలని వనువుతో యింటికి బయలుదేరాడు. నేనూ వెంటబడ్డాను.

[illegible] అమ్మ [illegible]. [illegible] [illegible] నిలుచుంది. [illegible] జరిగిందంతా ఆమె గ్రహించింది. [illegible] నిలుచుంది. మాధవుడు తల [illegible] ఉంది.

[illegible] నేను కలుగజేసుకొన్నాను. "అమ్మా, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ప్రాయశ్చిత్తం పొందాను. [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] సంగతా" [illegible].

మాఅమ్మ [illegible] వింటింది. మాధవుని భార్యతో [illegible] సాష్టాంగనమస్కారం చేశాడు. యిప్పటివరకు [illegible] భయంతో చూస్తూ ఉన్న పిల్లలు సంతోషంతో [illegible] చుట్టూ మూగారు.

[illegible] ప్రక్కలఉన్న ఆడవాళ్లంతా [illegible] చూడ్డానికి వచ్చారు. ఇల్లు చిన్నదవడంచేత నేను యిల్లో ఉండడానికి [illegible] పోయింది. రోజంతా [illegible] సాయంకాలమైంది. [illegible] [illegible]. ఈ సమయంలో ఎవరు రావుగదా యని యింటికి వెళ్లాను. అక్కడ నేను చేసినపొరపాటు గ్రహించాను. నా ఎదురుగా ఎర్రని బనారసు చీరకట్టుకొని ఒకామె నిలుచున్నది. ఆమె వీపు నావైపుకు ఉంది. అయినా నేను ఆమెను కట్టుగనిగాను. ఈ రాణీ యీ [illegible] ఎందుకు వచ్చిందా అనుకున్నాను.

సుశీల నన్ను చూడలేదు. ఆమెతో వచ్చినదాసి "అమ్మగారు [illegible]. అని [illegible]. నా చెల్లెలు వచ్చి, "మా అమ్మ [illegible], రండి." అని వారిని మాధవుని గదిలోనికి తీసికొని వెళ్లింది. నేను [illegible] [illegible] నాగదిలో ప్రవేశించాను. సుశీల ఎందుకు వచ్చిందో మాత్రం నాకు బోధపడలేదు. ఏమి జరుగుతుందో అని వింటున్నాను.

సుశీల తనదాసిని అవతలికి వెళ్లమని చెప్పింది. ఆ దాసీ మా దాసీతోకలసి దొడ్లోకివెళ్లి ఏవో మాటలు చెప్పుకుంటూ కూర్చున్నారు. తిరిగి సుశీలమాటలు వినిపించాయి. అవి ద్వేషపూరితములై భయంకరంగా ఉన్నాయి. నాకుకూడా భయంవేసింది.

"ఏమి [illegible]. [illegible] [illegible] యింట్లో ప్రవేశించడానికి నీకు [illegible] [illegible]? [illegible] ఎక్కువ అందంగా ఉన్నావా? ఆయన [illegible] తిరస్కరించారు. నాజీవితం [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible]. [illegible] నీలో ఎక్కువ ఏమున్నది? [illegible] [illegible]! నగలు ఎక్కువ పెట్టుకున్నావా? [illegible]." [illegible] సుశీల [illegible].

నా చెల్లెలు [illegible] ఏడుస్తూ ఉంది. నేను [illegible] ఆ గదిలోనికి వెళ్లాను. పెండ్లికుమార్తె [illegible] [illegible] వెళ్లిపోతూ [illegible] ఉంది.

నేను గదిలో ప్రవేశించగానే "[illegible]" అని [illegible].

ఆమె నావైపు తిరిగి చూచింది. నాదగ్గరకువచ్చి "మీభార్య మర్యాదస్థం లేదు. కాబట్టి మీరే చెప్పండి [illegible] ఆమె దేనిలో అధికురాలో [illegible] [illegible], సుగుణసంపత్తిలోనా?" అని [illegible].

"సుశీలా, నీవు పొరపాటుపడ్డావు. ఆమె నా భార్య కాదు. నాతమ్ముడు మాధవుడు పెండ్లిచేసుకొన్నాడు!" అని చెప్పాను.

"ఆమె మీభార్య కాదా" అని సుశీల పెద్దకేక వేసింది.

దొడ్లోనుంచి ఆమెదాసీ పరుగెత్తుకు వచ్చి సుశీల పట్టుకొని "బాబూ, ఏమీ అనుకోకండి. ఈమధ్య కొన్నాళ్లనుంచి మారాణికి కొంచెం [illegible] ఉంటూంటే యిట్లా తీసికొచ్చాను. ఇంతలోకే మారిపోతుందని అనుకోలేదండి. ప్రొద్దున్నుంచి పెండ్లికొమార్తెను చూస్తాను, తీసుకువెళ్లమని వేధిస్తూఉన్నారు. నెమ్మదిగా ఉన్నారని తీసుకొస్తేనకిక ఎల్లా జరిగిందో చూడండి." అంటూ అవతలికి తీసుకువెళ్లిపోతూ ఉంది. నేనూ వెనుకనే వెళ్లి "ఎప్పటినుంచి యీమె [illegible] ఉంది" అని అడిగాను.

"రెండేళ్లపైగా అయింది బాబూ, నే నిక్కడ [illegible] ప్రవేశించినప్పటినుండి యీమె పిచ్చిధోరణి

[illegible]

“ఆమె ... ” అని అడిగింది”

రోజులు గడచిపోయినవి. ఒకదినం పెద్దమేడ లో గందరగోళం వినిపించింది. మనుష్యులు యిటులికి అటులికి పరుగెత్తుతూ ఉన్నారు. ఏదినమ్మంలో

నేను కనిపెట్టుక నుంచున్నాను. మాటలు తేలిపోయినవి. ఆమె ప్రాణప్రయాణ ... హిందూ ... శ్మశానం ... అనుసరించి తిరిగివచ్చాను.

నటరాజమూర్తి

వెదురుమూడి వేంకటకృష్ణరావు గారు బి. ఏ.

శ్రేయములు [illegible] సజ్జతం, శ్రేయము నిమరకు తెలుపుట్లు తోచెను నాక
[illegible] శివ చిరుకునమ, [illegible] నిశ్చల శాంతి యలరెన్ జగతిన్.

సీ. [illegible] నాద్యుల్లు [illegible]. [illegible] గాటికాంపుగా మరియు నెచట
[illegible] జాహ్నవి వినిపించు, [illegible]మంజులగాన మునిల మెచట
[illegible] శ్రీ బుద్ధమూర్తిని, [illegible] మతముం దెల్పె ప్రథమ మెచట
[illegible] బ్రాణి దయ మెల్ల, శివరూపమును దాల్చి చెలగె నెచట
అట్టి కాశిలో విశ్వేశ్వరాలయంబు, [illegible] తన్మకుళితజ్యోర మటి
“[illegible]! ఎల్లను నెలమిం జూచు, [illegible] గననైతి” నని చింత నెదం దలంచి.

గీ. వెనుక కుస్సురని తిరుగఁ గనులయెదుట, నిలిచెఁ జిత్రదృశ్యమహహా! [illegible]
[illegible] నా వేనోళ్ల చిలుకనైన, వర్ణనాతీతమైన యా వైభవంబు!

చ. చిటచట విస్ఫులింగములు చెల్మిని [illegible] క్రీడ లా
[illegible] బెల్లు [illegible] ప్రళయ [illegible]టిభైరవా
[illegible] రుధిరంపుజిహ్వాలవిఘంబున [illegible] మిన్ను ముట్టగాఁ
జలుల [illegible] చున్నుండె నుద్ధతిన్.

క. వరి [illegible] చిరవహ్నిపటలిని నేమిసెప్పుదు నోరా!
[illegible] కాంతినిఁ బ్రజ్వరిలె [illegible]జగంబు సర్వం బరయన్.

ఉ. మాకర వీరశేఖరు లమందపరాక్రమ వైభవాంచితా
[illegible]లై బహు వినోదకళానిలయంబు లౌనటుల్
[illegible] భూమిపై నిలిపి పాల్గొనవించిన భూరిరాజ్యసం
[illegible] బమ్మహద్వ్యతిని దగ్ధములయ్యె [illegible]లో యనన్.

మ. [illegible] వంచనసేయగా బహువిధోపాయంబు లూహించి యె
ల్లరి కన్నుల్ తగమూసి గెల్వఁ దమఁ [illegible] రెవ్వార లీ
ధరలో నంచునుఁ [illegible]దుష్టులు దివాంధప్రాయులై చూడకుం
[illegible]! వెను వెంటనచ్చులయ [illegible] వాగ్నిప్రభన్.

ఉ. దీనుల నిర్దయాత్ములయి తీరనిహింసలపాలు చేసి త
న్మానధనంబులన్గొని సుమార్తికధామములందు నవ్వరే
కాని స్వమందిరంబులను గాలస్ఫగాలము కూల్చుచుండుటల్
[illegible] రకల గాఢతమో [illegible] లచ్చటన్.